

Inarijärven kalatalous vuosina 1939-2021 Jaakko Kyrön kertomana

Jaakko Kyrön haastattelu Ivalossa 6.7.2021

Haastattelu oli osa Lapin yliopiston Arktisen keskuksen rahoittamaa tutkimusta, joka on saanut tukea myös EU:n tutkimus- ja innovaatio-ohjelmasta (CHARTER; hankenumero 86947)

Haastattelija Minna Turunen – mukana myös Erno Salonen

Tiivistelmä alkuperäisestä haastattelusta – poiminnat ja väliotsikoinnit Erno Salonen.

Kaikki valokuvat: Erno Salonen

Kalastajauran tausta ja kalastusta Inarijärvellä vuodesta 1939 alkaen

No voihan sen näin sanoa, että minun kotona se on ollu, voi sanoa, että tärkein. Se oli silloin, kun minä olen siihen hommaan... Se oli sellainen tilanne, että kun -39 isä osti Andros-moottorin Vaasasta, keskimoottorin. Me silloin saatiin ensimmäinen venemoottori. Minähän tietenkin kuusvuotiaana ensimmäisenä nousin venheeseen. Isä otti aina tietenkin matkaan. Meitä oli Jukka, minun vanhempi veli ja sitten minä. Me siellä kuljimme siitä asti, voi sanoa, että -40... me tulimme sieltä evakosta, talvisodan evakosta, niin kesällä heti voi sanoa, että alkoi minun kohalla sekalastus, että kun minä menin kouluun, niin sain aina koulusta kolme viikkoa syksyllä lomailla, että minun piti olla isän kanssa kalastamassa.

Joo, minä olen täällä syntynyt, Koppelossa, tai Veskoniemessä syntynyt. Täällä ollu koko elämäni. Yhenvuotinen olin Virolahella, siellä kalastajakoulussa. Se on ainoa, mitä minä olen pois täältä ollu.

Joskus oli semmonen tunne, kun siellä oli...ko heti keväällä jäien mukana sinne menttiin, sitähan oli kylmää ja vesi oli kylmää ja käjet oli aina kontassa, jopa jäätyne... monta kertaa semmonen mieli, että ko tästä selviää niin en ikinä kattokaan järvelle. Oli silloin, voi sanoa, että joskus semmonen tunne, että ihan se tuntui mahottomalta siellä olla. Ei ollu silloin muovikäsineitä eikä mithän semmosia, joita vois käthän panna. Paljain käsin siellä piti kaloja viruttaa. Mutta niin se vain kävi, että minä olen...No tämä on ensimmäinen kevät nyt, että en ole järvellä käynyt vielä. Mutta olen kulukenu siellä.

No kaheksaskymmenen kaheksasvuotinen on menossa (ikä haastattelukesänä v.2021).

Semmosta. Seoli tosin se kalastus... Meillähän oli nuottapää se kalastusväline, ja sen kanssakuljimme. Seoli varsinkin silloin, kun sota loppui ja sodanjälkeen, sehänjärvi oli täynnä kalaa, sitä oli vaikka mihinkä, vaikka haavin puotat, siinä aina kallaa.

Siikahan se oli tärkein. Siika ja taimen, mitä kalastettiin. Kyllä se tosiaan semmosta oli, että kun sinne mentiin, niin monta kertaa kävi, ko meillä oli se vene semmonen, että 400 kiloa oli se, mitä pysty ottamaan siihen vierasta painoa... Neljän sadankilon astiat oli aina mukana, niin saatto niin käydä, että mennessä ensimmäisestä apajastatäytytty ne astiat, ja piti lähtiä takasin. Kyllä se oli sillon se kalastus, kyllä se oli nimenomaan se pelastus, että täällä sen sodan, tuhon jälkeen pääsi talous kasvamaan. Seoli se kala semmonen turva. Niin ko meilläkin, ei tiä missä sitä olis, jos ei olis semmosta kalastusmahollisuutta ollu.

Varmasti oli. Seoli semmonen, että... enhän minä muista varmuudella, mutta voi sanoa, että silloin 40-luvulla, voi olla 50-luvun alkua, se kalastus oli semmosta, että hyvin helposti 10 000 kiloa tuli joka kesä, vähintäänkin, kun paljon kalastettiin. Jase oli semmostatuloa, että kyllä sillä pärjäs varmasti oikein hyvästi.

Inarijärven säännöstelyn alkaminen v. 1941 ja sen vaikutukset

Kyllähän sen ainaki huomasi järvessä, että veden korkeus muuttu. Mutta se oli sikäli positiivista se homma, että kun vesi nousi järvessä, niin sehän ravintotilanne muuttu ihan valtavasti. Kalakanta kasvo siinä juuri aivan hirveästi. Toinen seikka oli se, että kun viis vuotta kaikki miehet olivat rintamalla. Ei ollu ko naiset ja lapset ja vanhukset. Eihän täällä kukhan sillon kalastanu muuta ko sen, mitä itte tartti kalastaa, kotitarvetta. Sehän kalakanta nousi aivan hirveästi sota-aikana. Sitten se säännöstely vaikutti positiivisesti vielä 50-luvun puolivälille asti. Seoli ihan selevä, että se vaikutti siihen, juuri sen ansiosta, että ravintotilanne muuttu rannikolla. Kalat oli rannalla, ja seoli heleppo siitä pyytää.

Siinäkin setarina siitä riikasiasta. Minäki muistan ihan hyvin, kun se oli pääkala, ja sitä kalastettiin. Jakun silloin oli niin isoa, että voi sanoa, että keskipaino oli 700–800 grammaa. Japitkä ja hoikka ja musta sekala. Kiviniemen Junnu, se Matin isä, sillä oli Riika-niminen sisko, ja se oli pitkä, laiha ja musta. Senimitettiin sen mukhan sekala riikasiaksi. Jatästä on se riikasiin nimi tullu.

Kalastusammatin jatkuvuus suvussa—muitakin ammatteja kokeiltu

Kyllä, se oli ympärivuotista, ei siinä. Se oli pakko kalastaa, kun ei...no se, että ne savotat oli silloin. Nehän oli niin kovia, että sitä voi sanoa että suurin osa oli savotoissa talvella. Mutta kyllä isä oli kalastaja ympäri vuoden.

Voi sanoa, että semmonen henkilö ku Jonas Saksson Morottaja, se on meidän esi-isä. Hän on, nimikin on Liisan Jounin Nuora. Sennimellä nimetty se, ja hällä oli siellä se kalastuspaikka. Siitä asti on ollu meidän. Nytki mulla on kämpä siinä.

Joo, on. Javelipojalla on. Kaikki meidän suku pyöri siellä sen ympärillä. Jakyllä se on näin, että kaikki esi-isät on ollu kalastajia, ja siitä se on lähteny. Janäkkyä uusia tulevan. Juhanpoika oli alkanu kalastajaksi. Niin, Juha-Matti (Juha Kyrön poika).

Silloin 80-luvulla se alkoi se kalastusvillitys täällä silloin. Mettähallitus sitten erotti niitä tonttia, kalakenttiä. Sanottiin kalakenttätontiksi. Tässä oli se sääntö, että niitä ei voi luovuttaa kelhen muille ko ammatin jatkajalle. Jamullaki on semmonen tontti.

Siitä kalastuksestavielä. Minähän olin sitten, välillä muitakin ammatteja, 60-luvun alussamie ostin auton ja olin autohommissa kaheksan vuotta, ja sitten se loppu sillä se autoilu, kun minä loukkasin selekäni enkä pystyny enää istumaan siinä. Sen jälkeen sitten...silloinhan mie en paljon joutanu kalastamaan. Mutta sitten se jatku siitä. Taas alko se kalastus, semmonen puoli ammatti. Kävin sen koulun, kalastuskoulun sitten. Ja ja...sen jälkeen Veikon kans, kyllä me kalastimma ihan, voi sanoa, että se oli meidän toinen ammatti.

Niin, Aikion Veikon kans. Jasehän jatku --- hommissa -88, sitten Veikko sano, että nyt aletan ne trooli hommat. Nyt aletaan kalastajiksi. Kumpiki otti lopputilin sitten, ja siitä se jatku sitten.

En ole, pittää sanoaniinko **Lipposen Antti**, että en päivääkään, miten se oli että en muista sitä sanaa...en päivääkään vaihtaisi pois niinko laulussa sanoo, joo. Kyllä se semmosta oli, että että...sitä kalastettiin.

Kalastus oli kylmää hommaa – kylmiä vuosia oli 1960- ja 1980-luvuilla ja kumihanskat tuli käyttöön vasta 1970-luvulla

Ai jaa. No siitä vielä, siitä vanhan ajan kalastamisesta 50-luvulla, niin minähän kalastin silloinkin tosiaan... kaikki kesät kalastin sen 50-luvun, koko ajan. Isän mukana olin koko ajan nuottahommissa. Kyllä sitä kalastettiin, ei siinä... ja vielä 50-luvulla kalaatuli, mutta 60-luku oli, voi sanoa että oli kylmä koko vuosiluku. Erittäin huono kalavuosi, koko vuosikymmen, 60-luku.

Olosuhteet, nimenomaan niin. Pittää sanoaniinko se yks vanha kalastaja. Olimme kerran siellä järvellä laavussa, ja koillistuuli ja vähän lumiräntää sato ja kova tuuli ja kylmä tieteenki. Niin isä sitten siinä alkoi, samalla laavulla oli setoinen nuottaporukka. Isä sano sitten, että eikö sitä lähetä nuottaamhan? Pikku-Mikki, Kiviniemen Mikki sano, että en lähe, käsiä palelee. Jase oli sen merkki, että ku käsiä palelee, silloin ei varmasti kalaa saa. Se oli ihan varma. Jasiä oli silloin tosiaan joskus ne ilmat niin kylmiä.

No minä ainaki sain... no 70-luvulla (tulivat kumihanskat käyttöön kalastajille). No kumikinthailla oli, niissä oli. Niitähän on ollu kautta aikain. Mutta perkatessahansitä ei voinu kumikinthaja käyttää mutta viruttaessa. Siinähän ne oli.

No siellähän oli... oi voi, saasanoa, että monenlaisia (säitä ja olosuhteita). Oli hyviä ja huonojaki. Mutta ne oli erittäin kylmät, talvetkin oli ja kesätkin oli semmoset lyhyet ja kylmät. Yksi oli, vuonna -66 oli semmonen tilanne, että heinäkuussalähti vasta jäät ja syyskuun 21. päivä sato pysyvän lumen maahan.

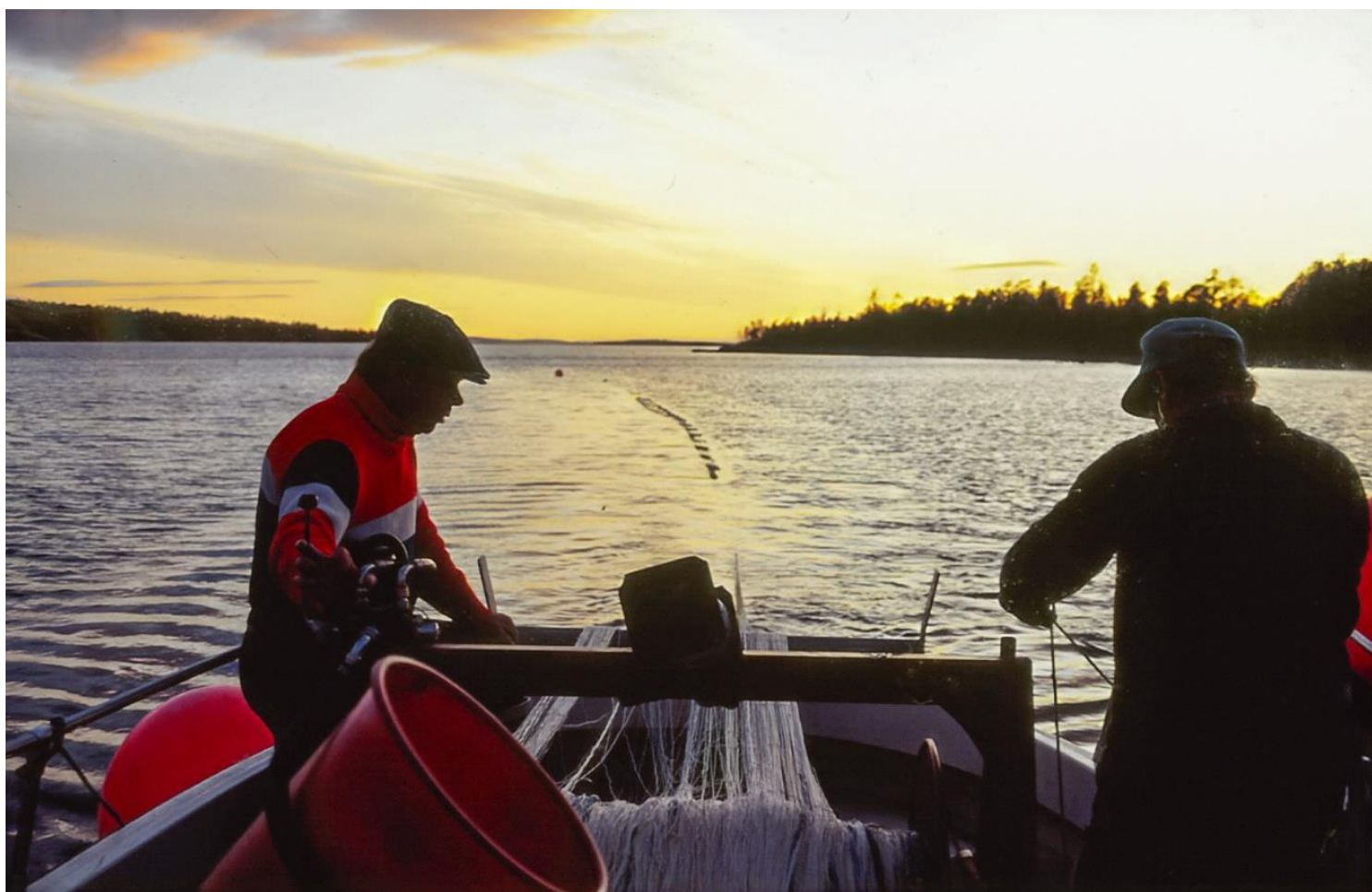
Semmonen kesäki on ollut. Janiitä oli monta semmosta tosiaan, että juhannuksena oli vielä järvi jäässä ja tosin aikasten sitten jääty. Ja olihan se nytki vielä... -85 oli semmonen tilanne, että me Veikon kans ajoimme Kessivuonostamoottorikelkalla 9. päivä kesäkuuta. Jäissä. Silloinkin, ja olimme siellä harrinmätipyynnissä silloin, ja 7. päivä kesäkuuta sain vasta sen RKTL:n venhen Inarista Veskoniemeen, ko jäät sulat. Seki oli semmonen tilanne.

Muikkubuumin ja troolikalastuksen alkaminen

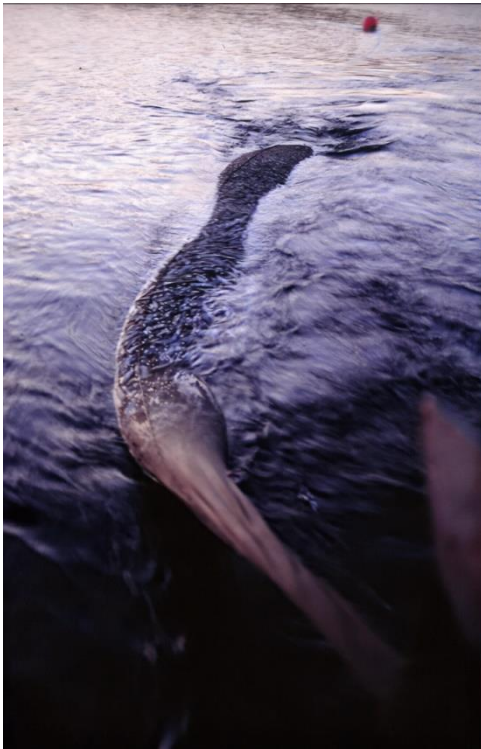
Kyllä sitä oli hirviän paljon, joo. No sittenhän se alkoi sekauhia villitys, setroolihomma alkoi -88. Meki Veikon kans rakensimme troolin, ne kalavehkeet. Kyllähän me saimme, sehän oli hirviän hyvää, kovvaa tuloa alkuaikoina, se muikunkalastus. Kymmeniä tuhansia kiloja vuojessa.

No 17 trooliparia oli (16 trooliparia enimmillään v.1989) . Jasitten kaikkia muita kalastajia vielä. Seoli ihan mahoton buumi silloin. Sekalastus.

Minä en muista, oliko se peräti 400 000 kiloa ne parhaat vuodet? (saalistilastojen mukaan isoin muikkusaalis oli n. 302 000 kiloa v.1989)

Kuva 1. Jaakko Kyrö ja Veikko Aikio troolaamassa Inarijärven Kaikunuoralla v.1991

Kuva 2. Kaikunuoralta on troolin pitkäksi venyneeseenperänahtautunut muikkua ja reeskaaliki 1,5 tonnia (a). Mahtisaalista tuotiin järveltä troolinäytettä hakemaan tulleen kalatutkijan veneelläkin kalalaatikoiden loputtua molemmista troolipaateista – Jaakko Kyrö pohtii vielä harvinaista tilannetta ja seuraavia jatkokäsittelyvaiheita Veskonien kalasatamassa (b)

Ympäristön ja ilmaston muutoksista, veden laadusta ja näkösyvyydestä

No oikeastaan voi sanoa niin, että minä olen hyvin vähän huomannu semmosta eroa, kun sehän oli silloin kun minä aloin muistamaan, 30-luvulla, niin nehän oli hirviän kuumat ja ihan vielä sota-aikanakin oli hirviän kuumat ne kesät, oli tämmöstä niinku nyt on. Ja sittenhän se vasta sodan jälkeen jähty ja tuli ne kylmät. Se oli sillonki samalla lailla, että oli lämmintä... (haastattelupäivän ulkolämpötila liki +30 C)

Ko sitä on tosin ollu semmosia, että on ollu hirviän kylmää ja sitten taas hirviän lämpimiä, niin minä olen kyllä sitä mieltä, että... jotku sanoo, että se on ilmasto

muuttunu, mutta en minä ole kyllä henkilökohtaisesti huomannu, että olis merkittävästi. Koskakoko ajan nytki varmasti ovat menneet, jotaki vuosia tulee, niin ne on hirviän kylmiä. Setaastasottaa. Nyt tuntuu siltä, että meillä on ilmasto muuttunu, lämmenny, mutta saattaa vuosien päästä huomata, että eipä olekaan. Ei ole, koska sitä on aina kylmää ja lämmintä ollu, ja tuota niin... onhan se tietenki selvä, että jotaki muutoksia sitä on, mutta...

Joo, ja onhan meillä metsätaloutta ollu, voi sanoa että joskus hirviän kovastikin, mutta se on taas niin kaukana vesistöistä. Ne ei ole vesistöihin asti yltäny, ei minkhänlaista vaikutusta.

No vähän. Voi sanoa, että vähän on muuttunut. Kyllä sen selvästi huomaa, että kun Jääsaarensalmesta ajaa ulos seljälle, niin siinä muuttuu veden väri. Täällä se on paljon tummempaa. Siellä se, voi sanoa, että heti kun Kasarinselälle menee, niin näkösyvyys on puolta isompi kuin mitä täällä rannikolla. Että kyllä se on selvästi muuttunut.

Jasiellähän on kaikki kirkasta, mitä tulee pohjoisesta järveen (järven pohjoispäähän virtaavat pienet joet ja purot). Tuunaisen Ollin kans mittasimme Suolisvuonossa näkösyvyyttä, niin 17 metriä. Alkukesästä, nimenomaan alkukesästä, joo.

Sehätummentuu loppukesästä ihan selvästi. Mutta minä muistan, jollaki reissulla olimme ja sitten rantautuimme siellä, Olli oli mukana siinä venneessä. Ollikatoo siinä, keulalla seisoo ja kattoo ja viittoo: ”Toppaa, toppaa, toppaa, kiviä tulee, kiviä tulee!” Minä katon luotaimesta, vielä puolitoista metriä vettä, ei meidän vene pohjaan yllä. Olli siinä sano, toppaa. Siinä oli sitten semmonen kivi, se siitä venneen keulasta hyppäs sinne kivelle, ja se meni tätä myöten sinne sitten, sinne uppos. Niin, se kuvitteli, että se on puoli metriä vaan vettä, että hällä kumisaappaan varret riittää.

Inarijärven hydrologinen havaintoasema perustettiin Nellimiin jo v. 1950 ja Seitälänsääntöhavaintoasema Kasariselälle vasta v. 2011

Kyllä se on ihan totta, joo. Kun siinä on kyllä kans vaihteluita aika paljon syksyllä siinä jäätymisessä. Kun joskus se lokakuussa jo jäätyy, ja saattaa joskus, yhen kerran tammikuulle asti meni. Semmonenki tilanne oli ennenko jääty koko järvi. Joo... joo...

Mutta sikäli se on vähän huono, se ei näytä, ei ole koskaan näyttänyt koko Inarin tilannetta. Matala vuonon perä, niin se voi sanoa, että ensimmäisenä jäätyy (Nellimvuonossa olevan havaintoaseman viereen laskee Nellimjoki, joka jäähdyy syksyllä merkittävästi havaintoaseman rannasta mitattavan järvenkin vettä).

...niin, ko me tammikuussa myöhään jääty se järvi ja...pääsimme tuonne keski-Inarille siihen Jääsaaren ulkopuolelle, juomustimma ja vettä oli 30 metriä siinä, ja ja...menimmme sitten kokemaan niitä. Verkko oli jäässä, kun se tuli sieltä avennosta. Me että mikä perhana. Ikinä ei ollu ennen semmosta tapahtunut. Niin kun tulin kotia, minä samantien hyppäsin autoon ja kävin Inarista Hunterin (Ruttner-vedennoudin/lämpötilamittari) hakemassa. Seuraavankerran menimmme heti kahen päivän päästä. Mie että katomme nyt se veden lämpötilan nyt pohjaa myöten, mikä se on. Niin pohjassa oli 0,6 astetta pakkasta, kylmän puolella. Se on kyllä, minusta se oli hyvin harvinainen tilanne.

Kalastusmenetelmien kehittyminen tai muuttuminen

Nehän on kyllä muuttunu. Ei ny hirviän kovasti, mutta kuitenkin koko ajan uutta. Tänä päivänä hän on se koneistus niin kova niissä veneissä. Nehän melkein kaikki konheilla tekkee siellä. Verkonvetolaite, joo (kone helpottaa huomattavasti verkkojen nostoa)

Se on se itte kalastusmuoto ei ole muuttunu, sehän on pysynyt samanlaisena, mutta se, että siihen on tullu laitteita. Esimerkiks verkonvetolaite, se on näkyvämpiä ja sitten perkauskone ja ne muut siellä hallissa (Veskoniemen kalahallissa). Nehän on kaikki uusia nyt.

No ei se välttämättä, se talvikalastushan on, voi sanoa, että se on pysynyt samana, se on se verkotushomma. Mutta kesällä hän se on sikäli muuttunu, että silloin aikoinaan, voi sanoa, että 80-luvun lopulle asti oli se verkkopyynti ja nuotta, ne oli ainoat kalastusvälineet. Jasitten tuli se muikkubuumi, setroolihomma, ja vuonna -86 tuli ensimmäinen isorysä. ---kans sen viritimmme sitten. Siitä alko se rysäkalastus. Jase on jatkunu (avoperäinen isorysä, nimitetään myös siikaloukuksi). Niin juuri. Meinasin sanoa, että avoperärysä virallisesti. Ei ole se...Niin, vannerysä, se oli ennen vanhaan.

Tänä päivänä on vielä merellä se vannerysä, mikä on käytäntö. Ei siellä avoperärysiä. Minä olen Kalajoella monta kertaa kalastajien mukana, kävin aina kesällä, kun siellä kuljimme. Ei siellä ollu yhtään avoperärysiä. Jaminä yllytin mahottomasti, että kokeilla siellä. Ei ne alkanu, ei ne kiinnostunukaan siitä.

Joo,eikä ole tosin kiintiöitä minkhänlaisia niinku merellä, varsinki lohen kalastuksessa.

Inarijärven ammatti-/kaupallisten kalastajien lukumäärä ja määrittelyperusteet

No voi sanoa,että välillä setuntui siltä, että se hiipuu. Mutta nyt on ilmestyny taas...

ainaki täällä se kalastusinnostus alkanu nousemaan.Nyt on moniki nuori lähteny kalastamaan.Olikohan peräti 13 yhtenä vuotena?(kaupallisten kalastajien määrä on ollut nykyvuosina20:n tienoilla)

Nyt on taasselvästi nousemassa,jainnostus kasvaa.Yli 10 000 tulot, niin se on silloin kalastaja (nimenomaan ykkösluokan kaupallinen kalastaja). Joo,ja sitten se kakkosluokan kalastaja, sille ei ole mithän semmosia määriä. Semmonenharrastelija on, eikä ole velvoitteita mithän. Kaupallisella kalastajalla on määrätynlaisia velvoitteita.

Niin, myyntituloja pitää olla, mutta ei siinä ole määritelty kuinka paljon...Katosilloin on arvonlisäverovelvollinen ja silloin pääseekiinni kaikkiin valtioneuvostoihin ja muihin (ykkösluokan kaupallinen kalastaja). Niin, kakkosluokassaei saaminkäänlaisia tukia.

Onko naisia kalastajina Inarijärvellä?

Olihan niitä. Onhan se...no en minä tiä onko se enää, sehän oli se Taskisen Seppoja se Merja (Merja Nuppula kalasti miehensä Seponkanssa). Eikö se Markun vaimo ole kans? (Anja Kiviniemi on kalastanut myös miehensä Markun kanssa)

Niin, yksittäisiä ei ole

Ennen vanhaan aikoinaan, silloin 60-luvulla oli tuolla...no, Partakon eikö Väylän...vai missä kohti...siellä oli joku nainen, joka kalasti aivan yksinään. Oli joku vanhapiika, voi sanoanäin. Seoli jo vanha,jotaki 60:n korvissa, niin se kalasti, vain kalasti, ei sillä mithän muita tuloja ollu. No minä justiin mietin sitä nimeä.Olikohan sejoku Aikio vai mikähän se oli? Niin, sittenhän se myöhemmässävaiheessatuli joku mies sille kaveriksi, ja sitten ne kalasti kahestaan, mutta alun perin se aivan yksin kalasti. Siinä jossaki...he, kyllä tuo on huono muisti (haastattelijan välihuomautus: kyllä täytyy sanoa,että te muistatte aivan älyttömän hyvin).

Niinkö? Mutta nimimuisti mulla katoaa. Kyllä setosiaankin, joo...se oli tosin se.Minä silloin olin Taka-Lapilla ajossa auton kans. Monta kertaa kävin hakemassakalaa sieltä. Se kala silloin suolathin, suolakalana myythin.

RKTL:n kalatutkimuksen työtehtävissä

Voi sanoa, että ensimmäinen työtehtävä oli Tuunaisen Pekan ja Veikon kanssa, ohjasi tuonne Utsjoelle, siihen Petsikkojoelle, siinä lohenpoikasia merk... se oli ensimmäinen työpäivä -75 jo heti keväällä. Jasitte minähän olin laitoksella Inarissa vuojen vai olinko kaksiki vuotta. Jasitte tuli tämä Inarijärven ja sivuvesistöjen tutkimusoperaatio silloin.

RKTL:ssä silloin oli tuo... taas se nimi ei tule mieleen. Jokusemmonen tutkija, se piti tulla tänne Helsingistä ohjaamaan sitä tutkimusta, sivuvesitutkimusta ja muita. Niin minä sitten Tuunaisen Pekalle sanoin, että minkälainen homma se on, että ku semmonen äijä on siinä vetäjänä, joka ei ole ikinä järvellä etes käynyt eikä täällä tiä mithän, oliko ikinä edes Inarissa käynyt. Niin minä, että tyhymällä järkiki sanoo, että siitä ei tule mithän siitä hommasta, että se vaantoisten muistiinpanoja lukee ja niistä sitten ottaa johtopäätökset. Että se pitää asua täällä ja olla järvellä, tutustua vesistöihin ja kaikkeen. Pekka että olet aivan oikeassa. Jasittenhän se Olli tuli tänne.

Pekka Tuunainen oli RKTL:n johtajana silloin. Niin, se oli hänen velipoika (Olli Tuunainen). Se oli Helsingissä alun perin Ollin, mutta se silloin tuli tänne, -67... eikö -77. Sitten se olin täällä kolme vuotta Ollin mukana. Kolme vuotta tutkimme täällä tätä sivuvesiympäristöä. Mehän teimme siitä sen selvityksen, ja sittenhän se haki sinne Rovaniemelle sen, mikä senyt oli se, sen... Lapinkalastuspiiriin johtajaksi haki.

Jaminä tulin sitten -81 RKTL:n hommiin, taas tuli tuo Mutenia tänne (kalatutkija Ahti Mutenia). Mutenian hommiin sitten. Minä olin seitsemän vuotta siinä, Ahtin kanssa pyörin. Jasitten me tosin otimme Veikon kanssa kumpiki lopputilin ja aloimme kalastajiksi. Semmostase oli tämä. Jase oli Inarijärven säännöstelyn seuranta meillä se tehtävä silloin.

-75 heti tammikuussa aloimme Veikon kanssa, ja -88 helmikuussa sitten lopetin sen. Siihen asti. Että minä olin ihan hyvin siinä. Näytteenotto ja ----- kalastusaikana --- paljon siinä otin näytteitä, ja... (RKTL:n velvoitetarkkailun vuosittaista kalanäytteenottoa)

Kalamerkintöjä RKTL-LUKE:lla on ollut Carlin-merkinnöistä rasvaeväleikkauksiin ja nykyiseen Alizarin-red otoliittiväriä merkintään

Tuota... se otoliittiin tarttuu sitten se... montakertaa meillä on pitänyt kysyä, että miten se katothan se väri. Jaasetulee otoliittiin? (alizarin-väriaine tarttuu kylvetysliuoksesta

erityisesti kalojen kuuloluihin eli otoliitteihin ja sepystytään tarkastamaankalasta vain erikoismikroskoopilla)

Seoli sikäli hyvä se rasvaeväleikkaus, että sen näki heti kalasta jo, että mikä oli, onko se luonnon vai istutettu...

Minä silloin yhtenä kesänä siellä yhen semmosen kalastajan tykönä, se asu kämpällä, järvellä. Menin sinne, niin siinä sitten oli puhe niistä merkeistä. Sannoo, että mulla on kans muutama merkki tuolla, minä oon aina keränny niitä. Yli kakssattaa Carlin-merkkiä oli siellä laatikossa. Niin että vanha systeemi tämä on, älä välitä. No minä otin ne merkit, kyllähän se sitten jälestä käsinkin voi sitten seurata, mitä ne on. Mutta se oli jo, voi sanoa, että vanhimmat ainaki kymmenen vuotta vanhoja.

Se on oma maailmansa tämä merkintähommakin.

Vielä mm. talvikalastuksen kehittämisestä ja kalastuksen kehittämishankkeista

No en minä tiiä, minusta se virkistyy. Joo, kyllä se. Tuskin siinä mithän semmostavaaraa on, että se loppuu, en usko sitä. Koska kuitenkin on niin paljon, ainaki täällä niin paljon on innostunu kaikki kalastukseen. Entiiä, mutta sehän kehittyi.

Jakaikki kehittyi, se on ihan selvä, kaikkia vehkeitä kehitetään. Minä silloin, kun minä olen ensimmäisiä kertoja juomustanut talvella, tosin oli se uittosalko, 10 metriä pitkä salko, ja tuuralla sitä pantiin reiät, -53 minä näin ensimmäisen kerran jääkairin. Jasiitä se alko se kairihomma. Nykyjään se on niin, että moottorikairit kaikilla on, kun ne tuolla tekkee.

No aina silloin tällöin, mutta minusta ne on vähän kaikki epäonnistunut (erilaiset kehittämishankkeet). Kaikki tietää oikeastaan, semmonen joka on kalastaja, ne tietää enemmän ko se opettaja siitä systeemistä. Sillä lailla se on vähän hiipunut, ja tänä päivänä minusta sitä ei ole semmosta.

Joo, niin mukava yks tapaus oli, kun täällä oli... nyt en taas muista sitä pojan nimeä, se oli kalastusmestari olemassa. Tuli sitten tänne opettamaan sitä talvikalastusta. No minä tietenkin menin sinne kurssille kans. Minä huomasiin, että minä tiiän paljon enempi siitä systeemistä ko se opettaja. Minä aloin neuvomaan sitä, että tehäänpä näin tämä homma. Niin oli, ne on kokemuksen takkaa tullu kaikki semmoset systeemit.

Yksi toinen tilaisuus oli, kun tuo halli tuli Veskoniemeen. Sinnetuli sitten yks kaveri kalastusta neuvomaan ja nimenomaan kalankäsittelyä. Siellä se alko puhumaan ja puhu kaikkea, ja minä tietenkin olin kans siellä, kun lähin opiskelemaansinne. Sitten siinä kalan jähytyksestä sitten oli puhetta. Sesannoo, että kala pittää panna jäävethen ja jäävedessä säilyttää kalaa. Niin minä sitten kuuntelin sitä, minä että kuulepa, kuka sulle tämmöistä on neuvonu?

Kalastukseenjäähilekoneet tulivat alueelle 1980-luvulla Jari Laukkasen (jäähile-Laukkaseksikutsutun konsultin myötä)

”Joojoo, näin sepittää tehä.” Mie, että etkö sinä sitä tiä, että jos sinä panet kalan veteen, kuolleen kalan, niin sehän suomu aukeaa, se imee vettä sissään. Sepaljettuu, niinko kala tekkee. Verkossa kuollu kala, sehän paljettuu ja pöyristyy. Sekato suomu aukeaasillon ku se kala kuolee. Seimmee sen veten. Mie että kalaa ei piä vedessäsäilyttää mutta jähyttää pittää, mutta ei missään nimessä säilyttää.

Niin, ei piä jättää. Nytki vielä nuo kalastajat tuolla, siellä yksiki oli kaks vuorokautta jäävedessäperkaamattomia kaloja tuolla. Niin joo. Minä sitten sanoin, että tiätkö, tästä ei ole mihän muuta hyötyä, ko että kalan paino lisääntyy, ku se imee vettä sisäänsä.

Ei, setuli vastasillon, kun Veskoniemeensehalli tehtiin. Tänne Inariin setuli ensin. Sitten tuli Veskoniemeen. Sehäntuli -87 (kalahalli Veskoniemeen ja vähän sitä ennen jo Inariin). Sehänseoli juuri, joka neuvo, että pitää säilyttää jäävedessäkala (konsultti jäähile-Laukkanen).

En tiä sitten, miten se sen jälkeen on siitä neuvonu. Minä kyllä sanoin, että tämä kyllä... että oletko huomannu, että kun kuollu kala on verkossa, niin sehän paljettuu mahottomasti. Sehyöty, että kalan paino lisääntyy vain. Nimenomaan käytännöstä.

Omien lasten kiinnostus kalastukseen?

Kyllähän ne kiinnostuneita, mutta ne on tyttäriä kaikki, niin ei ne. Ei ole ammattia, ne on muualla. Helihän se on kovasti innostunu. Sehännytkin, nehän kulkee tuolla Vartasaressa harva se viikonloppu.

Joo, kolme tyttöä, ja kaikki, kyllähän ne innokkaita on siihen. Nehän Kaisaja Heli oli juuri semmosia, että kun kämpällä olimme, niin aina ko minä perkasin, niin ne kaikki suolet aukasi ja katto, mitä ne on syöny. Kaikki, joka suolen ne aukasi ja katto.

Törmässä (asuu Heli-tytär). No Kaisu on Saariselällä ja Eija on Jyväskylässä.

Vielä muikun tulosta ja muikkubuumin alkuvaiheista

No tuota, se oli -65 (vuosina 1964, -65 ja -66 muikun poikasia istutettiin Alajärveen - ne olivat Rovaniemen Sinettäjärven kantaa). Ne oli ne ajat justiin.

Kelujärveltä, sieltä pyysivät sitä muikun mätiä. Tuohan se pyysi tuo... Mannermaa, joo. (Veli Mannermaatoi Sodankylän Kelujärveltä muikun mätiä Inarin kalanviljelylaitokselle jo vuonna 1955). Inarin laitoksen pomo silloin. Siinä kävi semmonen tilanne, että se vähän niinku ryöstäyty sitten. No sen verran, että ne tuohon Alajärveen istuttivat sitä muikkua (myöhemmin, siis vuosina 1964-1966).

Sitten kun sieltä Sodankylästä **Velu** sitä tänne völjäs, niin se oli se kevät semmonen, että hirviät tulvat tuli, ja setulvi se laitos. Jasiitä pääsikato laitokselta karkuun poistoveen kautta järveen, ne oikiastaan melkeen kaikki ne muikunpoikaset meni silloin siitä poistoputken kautta (Inarin laitokselta pääsikarkuun muikun vastakuoriutuneita muikun poikasia vuonna 1956). Jatoinen tilanne sitten, tuo Sergejeff (Kiril) tästä Ivalon sillankorvasta jokeen puotti (tämä tapahtui siis vuosijaksolla 1964-1966 ja kyseessä olivat saman Sinettäjärven muikkukannan poikaset, joita istutettiin myös Alajärveen)

Jasiitä lähti se (sekä Alajärvestä että Ivalon sillalta istutettuja muikun poikasia on voinut laskeutua/kulkeutua Ivalojokea pitkin Inarijärven eteläosaan). Petäkosken Esko alko puhumhan sillon, -73 se oli, että hänsai muikkuja Inarijärvestä (alkuperäislajin, reeskaneli kääpiösiian pyyntiin tarkoitetuilla tiheäsilmäisillä, ilmeisesti 15-17 mm verkoilla). Niin minä, että jaa!

Joo, olin siellä, joo. Minä sitten Sergejeffin tykö menin, mie sanoin, että nyt on muikkua järvessä, Petäkosken Esko oli saanu. Niin, ja minä sitten otin siitä niitä ja vein Mannermaan Velulle, ja varmistin, että se on muikkua, ja se oli sitä (Veli Mannermaa oli itse Sodankylän Kelujärveltä kotoisin ja tunnisti varmuudella alueelle vieraan kalalajin, muikun)

No kyllähän se on ihan selevä, se alkoi leviämään. Sittenhän yks ja toinen sai verkolla sitä muikkua (muikkua alettiin saada ensin reeskaverkoilla, kunnes muikkuverkkoja vartavasten hankittiin 1980-luvun loppuvuosina).

Se oli lyhytaikainen (kovin muikkubuumi jäi lopulta varsin lyhytaikaiseksi).

Kuva 3. Jaakko Kyrö on tullut talvinuottaajien Juhaja Olavi Kyrön apumieheksi Inarijärven Isolahden apajalle vielä virkeänä kahdeksankymmppisenä v.2014

Kuva 4. Jaakko Kyrö ja nuottamiehet Juhaja Olavi Kyrö talvinuotan vedon jälkitunnelmissa. Perinteisen tulireen ääressä muikun sielunelämää ovat pohtimassa myös Lapin Kansanjutuntekoon tulleet Risto Pyykkö ja Anssi Jokiranta sekä RKTL Inarin kalanäytettä myös hakemassa ollut Jyri Salonen Isolahden apajalla v.2014

Muikun romahduksesta ja taimenen pintaverkkokalastuksesta

-90 oli vielä hyvä muikkuvuosi, mutta -91 oli semmonenvuosi, että setotaalisesti muikunpoikanen kuoli keväällä. Ja-92 oli samanlainen. Sesiin loppu se muikku sitten, se hyvin äkkiä. Kolmessa vuodessa katos se muikku.

Sejuuri, kun se poikanen kuoli keväällä, kun -91 oli semmonen kesä, kevät, että... mullon muuten... minä silloin kaikki lämpötilat merkkasin joka päivä, panin lämpötilat ylös järvestä. Se-91 on semmonen, että... oliko se kesäkuun toinen viikko, niin oli vesi jo 10 astetta lämmintä järvestä. Jaheinäkuun alussa kylmimmät oli 7 astetta, niin sentietää varmasti, että muikun penikka ei sitä kestä. Jakaikki kalathan silloin. Eihän yksikään kala silloin... Äkillisestä jähtymisestä.

Setroolihomma loppu kyllä sitten kerralla, ei sitä. Joo, eihän, muikku on semmonen kala, että seei pyytämällä lopu ikinä. Ne väitti silloin, että troolihomma vei taimenenkin järvestä.

Joo, setuli se pintaverkkokalastus silloin (1980-luvun puolivälin tienoilla Inarijärvelle myös uutena kalastusmuotona muikkukannan vahvistumisen ja taimensaaliiden nousun myötä). Sekilähti siitä, kun mehänsiellä merellä pintaverkoilla lohia pyysimmä joka viikonloppu aina kesällä, yhen kalastajan kanssasiinä kurvoimma. Minä sitten tulin tänne, niin minähän niitä... niin! Minähän sain Toivoselta niitä RKTL:n verkkoja. 12 kpl pintaverkkoja. Setoi tänne ne, että saat kalastaa näillä. Jaminähän sitte kalastin niillä tietenki tuolla järvellä, ja panin ajoverkoiksi ne.

Joo, -65. Jasiitähän selähti se pintaverkkokalastus (tarkoittaen vuotta 1985). Kyllä se oli seki buumi, ja kallaa tuli kovasti.

Vielä kalatalousselvityksistä ja kalaistutuksista (Inarijärven KHO:n velvoitepäätös v. 1975) ja eri kalalajien kalastuksesta

Joo, Sergejffhänse silloin haastatteli kalastajia, 50-luvulla (Kalatalousselvitykset Inarijärven säännöstelyn vaikutuksista kalakantoihin ja kalastukseen tehtiin pääosin 1960-luvulla Jorma Toivosen ja Kiril Sergejffin toimesta).

Se oli minusta suuri virhe, kun se harmaanieriän istutus lopetettiin. Senimenomaan 60-luvulla ja 70-luvulla ja 80-luvullaki se oli, voi sanoa, että pääkala, mitä kalastajat sai. Se Nuppulan Antti sano, että hän olis pullahtanu kalastamisesta, jos ei olis harmaanieriää

ollu (korjaus: 1960-luvulla ei ollut vielä harmaanieriää, koska ensimmäiset harmaanieriät istutettiin järveen vastav.1972).

Ei oikeestaan, hyvin vähäsenon semmosia, on kalastajia...en tiä miten tällä hetkellä, mutta silloin kun minä olin mukana. Semmosiakalastajia oli, että ensinnäki taimenia pyysivät vain pitkälläsiimalla ja verkoilla, nimenomaan pintaverkoilla. Jasitten taas...se muikunkalastushan loppu siihen, kun muikku loppu, mutta sehän oli semmonen, että sitä kalastettiin vaan muikkua. Kyllä se kuitenkin pääasiassa onse verkko- ja rysäkalastus, mitkä on jatkunu, niin sitähän tulee aina mitä sattuu.

Joo. Ne on pääkalastusmuotoja tänä päivänä, rysä ja verkkokalastus. Nimenomaan siika, voi sanoa, että se on muikun jälkeen ollut pääkala, ja se on iän kaiken ollu pääkala, mitä on kalastettu.

Ennen vanhaan se rautu oli semmonen, sitähän oli kans kovasti ennen vanhaan. Kalastajat eivät etes pyytäne, ne vaan pyysivät niitä ittelleen, omasyömäkalaksi, ja se oli nimenomaan se, että aina rautua pyysivät ja syövät itte sitä. Mutta myyntikalana se oli hyvin harvalla.

Kalan myynnistä ennen vanhaan ja kalastusaiheisista valokuvista

No ennen vanhaan se oli sitä, että täällä oli nuo liikkeet, Taka-Lappi ja Lapinmaa ja Osuuskauppa, ne oli ne. Ne aina osti vaan suolakalana. Se oli nimenomaan Nellimössä (Taka-Lappi). Joo, ja suolakalana ostivat vain, ko eihän sillon...säilytyshomma oli semmosta, että oli suola ainoa, jolla säilöttiin.

Jaminäki sillon 60-luvulla vein monta lastia Rovaniemelle, autolastia. Kerranki Nellimöstä kävin hakemassaniin paljon ku pönttöjä sopi sinne kophin, ja vein Rovaniemelle, Lapinmaalle Rovaniemelle. Joo, ne oli suolattuja, 20, 25 litran niitä vaneripytyjä.

Saattaaolla tuollaki minun laatikossa niitä, mutta ne on varmasti lujassa. Mulla oli sillon...no ei oikeestaan. Minä sillon ostin kameran, ko olin Virolahella. Siitä jälkhen minä kyllä niin, niin...aika ahkerasti valokuvasin. Mutta ei ole sen vanhempia, en tiä onko kellään. Kyllä niitä. Olen minä nähäny joskus semmosia vanhoja kuvia, missä on kalastajia ja nuita vaneripytyjä veneessä...

Varmasti on Siidassa. Mutta minä tässäkin kerran siellä, minä katoin että ne vanhat kalastuskuvat oli häipynyt sieltä, siellä ei ollu niitä. On varmaan, varmasti on arkistossa.

Vielä Inarijärven lukuisista siikamuodoista

Eikä sitäkään muuta ko pitkänsiiman syöttäkalaksi. Reeskaeiole ikinä varsinaisesti kalastettu myyntitarkotukseen. No räöpys on taas, se on seyks (reeskan ohella toinen Inarijärven kääpiösiikamuoto).

No se on just, kun on niin monimuotoinen tämä siika, niin on pohjasiika, riika, reeska ja... (räöpys) tämä muotoja, siikamuotoja

Niin, muksunsiikaa (aikanaan myös planktonsiikaa Koitajoen vesistöstä, Coregonus muksuntieteelliseltä nimeltään, istutettiin järveen vuoteen 1989 asti – sitä ei ole järvessä ollut enää aikoihin). Niin Simolan Oskuhansetoi sitä tänne silloin (Taivalkosken kalanviljelylaitoksen silloinen johtaja).

Kaksikohan minä olen tästä Ivalonjokisuulta saanu, muksunsiikaa.

Kalastajien varusteiden ja vaatetuksen kehityksestä

Kyllä se on hirviästi muuttunu, on, on. Teknistynyt kalastus, ja silloin se oli, voi sanoa että vähän semmosta alkukantasta. Kaikki tehtiin käsityönä, ja... Pyydysvälineetkin, joo.

Niin, kun kalastajillaki on ensiksikin semmosethanskat, joilla ne kokkee pyydykset. Sitte on perkuuhanskat erikseen. Virutushanskat erikseen ja kaikki semmosta on (nykyään).

Niin, kumikinthat on ollu kuitenkin iän kaiken, ainaki siitä asti ko minä muistan. No oli joskus virutuksessa, niin siinä, mutta ko setaas, että ko on niin jäykät, niin kala ei taho pysyä käsissä.

No setuli 70-luvulla ne hanskat. Janehän oli hyvät.

No oikiastaan voi sanoa, että ei ole ollu. Yhen kerran... siinä on kans yks tarina. Me Veikon kans olimme tuolla järvellä, ja tuota niin... sitten, no oli kyllä pakkasta silloin ku menimmä sinne jo. Mutta sitten siellä olimme muutaman päivän, laavussaasuiimme siellä silloin, kun ei ollu kämppää vielä. Lähimmä sitten sieltä, että menemmä kotia, tullessa koemme ne juomukset sitten, mitä tässä välillä oli. Niinhän me koimme ja se tuntu niin saatanankyläältä vedeltä, mie että miten se niin kylmä, että olemmako sairhaksi tulossa, ko tuntu että jäätyy. Tulimme kotia, niin 46 astetta oli pakkasta.

No haalarit tuli silloin ko kelkatki tuli, 60-luvulla. No ennen kelkkoja, sarkapukuhanse oli kaikkia paras. Pakkasella. Jasiellä ku oli hyvät villakerrastot alla. Niin, niin. Joo, 60-luvulla tuli ne kelkat ja haalarit tuli silloin samalla.

No se kyllä on ollu aina (turkislakki käytössä kalastuksessa). Enkä minä ole koskaan pitänyt kypärää päässä. Mullon niin hyvä vapautus, ku Kirjarinnan Mikko kirjotti mulle semmosen lapun, että ei voi kypärää käyttää, ei missään nimessä saakäyttää kypärää. Kato ko mie olen joskus niskani loukannu, ja mullon vieläki niin, etten minä saa kääntymään päätä muutako tällä lailla. Niin mulla on niin, ettei kestä painavaayhthän päässä. Nykyjäänhän ne kypärät on aivan keveitä, mutta ne oli ennen vanhaan niin pirun raskaita.

Mikko kirjotti mulle semmosen lapun ja mullon se aina taskussa. Kyllä ne monta kertaa poliisit moitti aina minua. Ei ne voinu sakkoja antaa. Kyllä mulla kypärä on nytki tuolla kämpällä, mutten minä ole käyttänyt sitä.

Milloin viimeksi vielä itse käynyt kalassa?

No viime syksynä (v.2020).

No viime kesänä käynyt, silloin joskus elokuussa muistaakseni.

Vielä veden lämpötilojen seurannasta, Nellimin hydrologisesta havaintoasemasta ja Seitälästä

Minä juuri äsken olin sanomassa, yhthen aikhan sitä kertomassa, että kun minähän silloin kun Veikon kanskalastimme ja jälkehen, ja yksinki olin, niin minä joka päivä aina panin veden lämpötilan ylös, joka päivä mittasin veden lämpötilan. Seurasinkoko kesän sitä lämmintä. Sen minä huomasin heti, että ku vesi lämpes, rantavesi, yli 16 astetta, siika katos sieltä. Semeni syvälle. Jase oli semmonen raja, että siika alko moittimaan, että liian lämmin vesi. Niin, sopivaan (siika hakeutuu sopivaan syvyyteen).

Tosiaan seurasimme koko ajan sitä veden lämpötilaa, harppauskerroksia, että missä se kulkee. Syvimmillään se oli 28 metriä. Harmaanieriä oli aina harppauskerroksen alapuolella. Se oli aina. Sehän oli tosin mielenkiintonen, kun me Veikon kans seurasimme veden lämpötilaa, kaikki ilman lämpötilat ja muut panimme ylös.

Jaminä tässä kerran aloin mettästä. Mienen tiiä mihin minä ne panin, en löytänyt enää niitä, kato ko oli ne kalansaalisvihko, niin siihen panin aina ylös joka päivä ko koimme pyydökset.

Joo. Ensi kertaa minäkin sen kuulin ja näin, kun minä tulin -75 Tuunaisen Pekankans kuljimme, niin silloin kävimme siellä. Ensi kertaa näin, että semmonenkin on olemassa (Hydrologinen havaintoasema Nellimissä). Jaminusta se on vähän huonossa paikassa. Sillä ei ole mitään tekemistä järven kanssa. Lahtivesi, ja vielä joki tulee, laskee alas kato siihen, niin jokivesi siihen vaikuttaa.

No nyt se on tuo Seitälässa hyvä (säähavaintoasema ollut toiminnassa v.2011 lähtien). Niin Seitälässa, niin on joo. Nykyjään puhelimestakin näkkee kaikki, mitä siinä toiminnat, näkkee minkälainen tuuli on ja veden lämpötilat kaikki näkkee (Seitälässältä ei veden lämpötilaa ole julkisesti nähtävissä, ainakaan toistaiseksi).

Eikö? Ai jaa! No mitä? Nollassa on vesi, niin tuolla saattaa olla 8–9 astetta (kun Nellimissä Nellimjoen tuoman kylmän jokiveden vaikutuksesta vesi alkaa jäätyä, saattaa keskijärvellä Seitälässällä vesi olla vielä jopa 8-9-asteista) .

Lokan tekojärvelläkin ko kalastamassa

Se on seki Lokan kalastus vähän veronalotteista, ku tuo Mutenian Ahti tuli sieltä koulusta silloin -79, joku semmonen vuosi. Ku se tuli tänne, niin sehän alkoi puhumaan, että lähethän Lokassa käymään. Mehän menimme ja silloin siellä oli puhetta kalastuksesta. Minähän siellä... se oli se Pyhäjärven Aarren isä silloin Lokassa joka kalasti.

Niin. Siellä sen kans juttelimme, ja minä puhuin tästä Inarin kalastuksesta ja pesäpyynnistä siellä kerroin ja kaikesta. No, nuottahommaahan siellä ei ollu ko sepohja on semmonen, että...

Myöhemmin täällä 80-luvulla tuli se rysäpyynti. Ahti alkoi puhumaan, että meidän pitäis saada Lokalle rysiä, niin minä että mehän kyllä Veikon kanssa teemme niitä, jos sinä haluat. No niin, se hommas rahoituksen siihen... Minä en tiiä mistä kautta. Tuliko se jokiyhtiön kautta vai minkä kautta. Kuitenkin tuli rahoitus sitten, ja me kolme rysä teimme. Sitten Veikon kanssa menimme ja heitimme yhen pyyntöön sinne malliksi, että miten se heitethän. Jasiinä sitten kahvistelimme ja siinä kaikkea... Ehkä neljä tuntia meni siinä maalla, ja sitten lähimmän, niin minä että ei, mutta että käydään pätkä katomassa! Kato ko me heitimme sen rysän sinne, niin minä huomasin ku aina kaloja vilahti siinä rysän suuaukolla. Minä että kyllä sinne on

koko ajan menossakalaa. Minä että käydäänpä tyhjentämässä serysä. Ahtiki, että eihän siellä vielä ole mitään. Mie että ei sitä tiiä. Menimmä, niin 200 kiloa oli säynäviä ja 60 kiloa siikaa, niitä peled. Sitten muutaki kalaa oli. Särkiä ja muita. Olikohan peräti kaikkienensa 600 kiloa siinä kalaa siinä rysässä. Senviiden tunnin aikana menny jo.

Kuva 5. Jaakko Kyrö ja Veikko Aikio virittämässä isorysäpyyntivalmiiksi Lokan tekojärvelle Vuotson kanavan rannalla. Kokeneet konkarit olivat opastamassa Lokan aloittelevia isorysäkalastajia v. 1990 koekalastuksiin. Hyvä ohje heiltä oli, että pyydysten laitossa pyyntivalmiiksi kaikki mahdollinen kannattaa tehdä jo maissaennen vesille lähtöä - koskee muitakin kalastusmuotoja kuin isorysäkalastusta

Kuva 6. Jaakko Kyrö haavimassakalaa isorysän perästä aloittelevien Lokan kalastajien seurattessavierestä ensimmäisiä isorysän kokuja v.1990. Tekojärven saalis koostui valtaosin peledsiastaja särkikaloista - poiketen täysin Inarijärven saaliista

Vielä Inarijärven jäänlähdestä, jään ja lumenkin paksuudestasekä Neuvostoliiton ohjuksesta

Yksi muisto on...Hetkinen, se on -63. Helluntaina oli 27. päivä toukokuuta. Minä ajoin venheellä tuonne...Mikä se on se Karisaaren Vihtorin vuono?Kankivuono. Sieltä Hirvinuoralle sitten suoraan. Jäätoli kaikki lähteny järvestä. Toukokuun 27. päivä.

Silloin -85 tuossa ---- nseljällä oli jäälaita juhannuksena. Jajäät lähti vasta heinäkuussakaikki (v.1985 koko järven jäänlähöpäiväksi on kirjattu 26.6, mutta vielä 2.7 RKTL:n kalaistutusreissulla jäälauttoja oli Kasariselällä).

113 senttiä on mitattu kaikkia vahvimman jään. Joo, seoli silloin -85 Kasariselällämitattiin 113 senttiä. (Erittäin paksujää, 105 senttimetriä, vaikeutti nuottauskokeilua huhtikuun

lopulla 1985, kirjoitti Ahti Mutenia Inarijärven ensimmäisestä talvinuottauksesta Jokisuonselällä, jota olivat seuraamassa Jaakko Kyrön kanssa).

Joo, ei yltäny kelujärveläinen kaira. Mulla on vieläki se jatko tallessatuolla, ku minä piti silloin jatko... (ylimääräinen jatkovarsi tarvittiin n. 1 m pituiseen kairaan)

90-luvulla mulla on ollu ensimmäinen (moottorikairoja alkoi tulla vähitellen vasta 1990-luvulla käyttöön). Ei, kyllä ne oli hyvin harvalla.

Juuri -85 oli semmonen talvi, että met helmikuussa ajelimme autolla vielä järvellä. Pääsimihin vain. Seki oli ku se Sputnik putosi... (Neuvostoliiton maali ohjus putosi vuodenvaihteessa 1984-1985 Inarijärven pohjoispäähän, aiheuttaen isot etsinnät ja kohua sekä paikkakunnalla että kansainvälisestikin). Niin -85. Sinneki ajoimme. Aivan kalju jää oli tammikuun lopussa.

Hetkinen, -68? Joo. Sato lunta. Sehän oli semmonen se, että syyskuussa sato lunta 80 senttiä. Setuli kolmen vuorokauden aikana se lumi. Jatossiaan marraskuun alussa oli kesämaa, ja se vasta sato seuraavan kunnan lumen tammikuussa. Joulu oli musta maa. Joo.

Puolakan Oivan kans me silloin syyskuun... no, silloin se oli justiin, syyskuun lopulla sato. Viikkoa ennen syyskuun loppua alako hirvenmettästys. Me ensimmäisenä päivänä hirven saimme sitte kaajettua. Tulimme kotia ja tuli se hirveä lumisade. Se hirvi hukku sinne lumen sisään. Se oli kaks viikkoa siellä. Me että se kyllä on varmasti. Ku met sen nyljimmä ja pistimmä risujen päälle lihat ja risuja päälle ja taljan siihen päälle. Jätimmäsillä lailla, että me käymmä hakemassasen, niin lumi satoi sensiihen päälle. Yli kaks viikkoa lumen alle. Me että kyllä se varmasti on pilassa. Turha kuitenkin, että käydään kattomassa. Minä en ole ikinä niin hyvää hirvenlihaa saanuku silloin. Joo, se oli silloin -68. Seki oli varma vuosi, ku minä ensimmäisen joulun tässä asuimme silloin. Just saman vuonna. -67, ja -68 muutimme sitten (omakotitalonsa valmistuttua Ivalossa).

Vielä kalakoulumuistoja

Tuosta koulunkäynnistä tuli mielen taas yksi asia. Minä olin metsurina ja minä sahasin käteeni. Minä sitte innostuin siinä kalakoululle. Minä hajin sinne kalakouluun ja pääsin tieteenki ja menin. Siellä hän oli opintopohja ylioppilaspohjainen. Jaminä olen käyny kansakoulun, vuonna -47 päässykoulusta, ja siihen aikaan ei ollu ensinnäki laskuja muuta ku yhteislasku, vähennyslasku ja jakolasku. Ei mitään muuta. Jaku minä menin sinne kouluun, niin mulla meni kyllä monta viikkoa siinä, että minä pääsin mukaan siihen toisten matkaan, ku

en minä pysyny ollenkaan. Mulla ei ollu tajua siitä, ku se oppipohja oli niin korkealle, että minä en ollu edesikinä kuullu semmosista. Minä sille opettajalle sanoin, että ei tästä tule piruakaan tästä hommasta. ”Oota oota! Kyllä sie pääset!” Janiin minä sitte ihan ku yhtäkkiä selvestitte, ja minä pääsin mukaan siihen. Sittenhän se meni ihan kohtalaisen hyvin. Mutta oli se alussa vaikea. Voi herra...

No ihan varmasti. Laskutki minä kaikki päässä laskin ja panin tulokset... En minä osannu niitä muuten laskea.

Porotalouden ja kalatalouden arvostuksen vertailua lopuksi

Joo, kyllä. Onki ollu monta kertaa puhetta tuosta poromiehistä ja kalastajista, että kyllä poromiehistä puhutaan ja huolehditaan. Siellä on kaikenlaisia hommia, mutta kalastajista ei puhuta mitään. Nimenomaan. Sejuuri, että ne (poromiehet) valittaa, ja kalastajat eivät valita.

Jaku voi sanoa, että poronhoitolaki on semmonen, että semelkein ylittää kaiken. Mutta onko kalastamisessa semmosia?

On sitä kaikenlaista! (tullut tehtyä ja hommattua, toteaa Jaakkohaastattelun lopuksi)

Jaakko Kyrö oli ensimmäinen ja selvästi pisimmän kalastuskokemuksen omaava kaikkiaan 11:stä Inarijärven kalastajasta, jotka haastateltiin CHARTER-hankkeen=Arktisen tutkimuksen suurhanke, allaoleva tieteellistä julkaisua varten (joka on myös luettavissa Tarinoiden Inarista):

Turunen, Minna, T., Rasmus, Sirpa, Montonen, Marja, Salonen, Erno & Lehtonen, Ilari. 2024. Kaupallinen kalastus Inarijärvellä – kestävää sopeutumista muuttuvaan toimintaympäristöön? *Terra* 136 (1) 3-23.

Turunen, Minna, T., Rasmus, Sirpa, Montonen, Marja, Salonen, Erno & Lehtonen, Ilari. 2025. Sustainable adaptation of commercial inland fishing? Lessons learnt from subarctic Lake Inari, Finland. *Regional Environmental Change* 25 (17).